

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๕/๒๕๖๖

เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีกล่าวอ้างว่า พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาัยดล่าช้า
และเรือนจำไม่แจ้งการอายัดให้ผู้ต้องขังทราบ

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก
เรือนจำกลางบางขวาง

ที่ ๑

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๓๖/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า เดิมผู้ร้องเป็นผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำกลางบางขวางมานานกว่า ๑๙ ปี ต่อมา [Redacted] ผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษ และในวันเดียวกันผู้ร้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก จับกุมจากคดีที่มีการอายัด ผู้ร้องเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ อายัดตัวไว้แล้วไม่รีบสอบสวนดำเนินคดี และผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่ามีการอายัด จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจง ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ สำเนาหนังสือสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก ที่ ตช.๐๐๑๕.(บก.น.๔)๓/๒๖๕๗ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง

/๓.๒ สำเนา...

๓.๒ สำเนาหนังสือเรือนจำกลางบางขวาง ที่ ยธ ๐๗๒๒/๒๖๘๒ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ถึงผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก

๓.๓ สำเนาหนังสือเรือนจำกลางบางขวาง ที่ ยธ ๐๗๕๐.๖/๑๔๓๑ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๕ ถึงผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองนนทบุรี

๓.๔ สำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก เลขที่ ๐๐๔๘ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๕ เวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา

๓.๕ รายงานการประชุมชี้แจงข้อเท็จจริง คำร้องที่ ๑๓๖/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๔.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔.๔ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความสะดวกธรรมดาในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

๕. ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง และผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงรับฟังได้ ดังนี้

๕.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำกลางบางขวาง เนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลหัวหมากได้เข้าจับกุมตัวผู้ร้องไปดำเนินคดี ซึ่งเป็นคดีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ โดยตลอดระยะเวลาที่ผู้ร้องถูกคุมขัง ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่เคยแจ้งให้ผู้ร้องทราบว่าคดีที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขออภัยไว้จนกระทั่งพ้นโทษจึงถูกจับกุมดำเนินคดีอีกครั้ง ทั้งที่ผู้ร้องได้เคยมีหนังสือไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขอให้ดำเนินการหากพบว่าผู้ร้องมีคดีอภัย ทำให้ผู้ร้องเสียสิทธิประโยชน์ทางราชทัณฑ์ที่ควรได้รับ ปัจจุบันคดีของผู้ร้องอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลและผู้ร้องได้รับการปล่อยชั่วคราว

๕.๒ ข้อเท็จจริงจากฝ่ายผู้ถูกร้อง

สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ให้ข้อเท็จจริงในการประชุม เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้

๕.๒.๑ [REDACTED] รองสารวัตรสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก ให้ข้อเท็จจริงสรุปว่า

๑) คดีที่ผู้ร้องถูกจับกุมเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๕ เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๔๕

/พนักงาน...

พนักงานสอบสวนคนเดิม [REDACTED] ได้ดำเนินการสอบปากคำผู้เสียหายสัญชาติอินเดีย และสรุปสำนวนการสอบสวนเบื้องต้น ก่อนที่จะขอศาลออกหมายจับผู้ต้องหาเมื่อปี ๒๕๔๗ จำนวน ๒ คน ซึ่งผู้ร้องคือหนึ่งในบุคคลที่ถูกศาลออกหมายจับ ต่อมาทราบว่า เมื่อปี ๒๕๖๑ สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากได้มีหนังสือถึงเรือนจำกลางบางขวางขออายัดตัวและโอนตัวผู้ร้องไปคุมขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร แต่ในสำนวนการสอบสวนไม่ปรากฏหนังสือดังกล่าว และไม่ทราบข้อมูลว่าพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้ทำหนังสืออายัดตัวผู้ร้องไว้

๒) หลังจากที่สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากได้มีหนังสือถึงเรือนจำกลางบางขวางตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ เพื่อขออายัดและโอนตัวผู้ร้อง จนถึงวันที่มีการจับกุมตัวผู้ร้องเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๕ ในสำนวนการสอบสวนไม่ปรากฏข้อมูลการดำเนินการเพิ่มเติมแต่อย่างใด

๓) ปัจจุบันคดีของผู้ร้อง พนักงานสอบสวนได้สรุปสำนวนการสอบสวนและทำความเข้าใจเสนอต่อพนักงานอัยการแล้ว คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล

๕.๒.๒ [REDACTED] ผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง และ [REDACTED]

[REDACTED] นักทัณฑวิทยาชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายทัณฑปฏิบัติ เรือนจำกลางบางขวาง ให้ข้อเท็จจริงสรุปว่า

๑) แนวทางปฏิบัติของเรือนจำกลางบางขวางกรณีมีหนังสืออายัดตัวผู้ต้องขังจากสถานีตำรวจ เรือนจำจะไม่แจ้งผู้ต้องขังทราบ เนื่องจากอาจจะทำให้ผู้ต้องขังหลบหนีหรือฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นไปตามหนังสือสั่งการของกรมราชทัณฑ์ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่อง แจ้งผู้ถูกควบคุมกรณีมีคดีอายัด ยกเว้นกรณีผู้ต้องขังร้องขอ สำหรับผู้ต้องขังที่มีคดีอายัด เป็นสิทธิของผู้ต้องขังที่จะรับทราบข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อผู้ต้องขังร้องขอทราบข้อมูลของตน เจ้าหน้าที่จะต้องเปิดเผย แต่การเปิดเผยก็มีเงื่อนไขที่จะต้องพิจารณาว่ามีผลกระทบต่อการควบคุมหรือไม่ เช่น การหลบหนีหรือการฆ่าตัวตาย ซึ่งปัจจุบันเรือนจำเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังใช้สิทธิในการสอบถามเรื่องการอายัดจากเรือนจำ และยังเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังมีหนังสือสอบถามไปยังสถานีตำรวจที่ตนสงสัยว่ามีคดีอยู่ด้วย ซึ่งได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ต้องขังทราบมาโดยตลอด

๒) สำหรับกรณีของผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ผู้ร้องได้เคยขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับคดีอายัดของตน ซึ่งในขณะนั้นเรือนจำได้ตรวจสอบแล้วพบว่า ผู้ร้องมีหนังสือขออายัดของสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือเพียงแห่งเดียว จึงได้แจ้งให้ผู้ร้องทราบ ผู้ร้องจึงมีหนังสือขอให้ถอนอายัดไปยังสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือ โดยขณะนั้นผู้ร้องเข้าใจว่าตนมีคดีอายัดเฉพาะของสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือเพียงแห่งเดียว และไม่ทราบว่ายังมีคดีอยู่ที่สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากด้วย เนื่องจากในปี ๒๕๕๙ สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากยังไม่ได้มีหนังสือมาขออายัดตัวผู้ร้อง

๓) การดำเนินการหลังจากที่สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ ขออายัดตัวและโอนตัวผู้ร้องนั้น เรือนจำได้มีหนังสือลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ แจ้งให้สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากทราบว่า สามารถโอนตัวผู้ร้องได้ แต่ขอให้สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากมีหนังสือถึงสถานีตำรวจภูธรเมืองนนทบุรี ซึ่งเป็นสถานีตำรวจท้องที่ที่เรือนจำตั้งอยู่ เพื่อเรือนจำจะได้นำไปเป็นข้อมูลประกอบการขออนุญาตจากกรมราชทัณฑ์ในการโอนตัวผู้ร้อง แต่หลังจากที่เรือนจำมีหนังสือแจ้งไปแล้ว สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากไม่ได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด

/๔) เมื่อผู้ต้องขัง...

๔) เมื่อผู้ต้องขังถูกอายัด ผู้ต้องขังคนดังกล่าวจะถูกจำกัดในเรื่องการออกไปทำงานสาธารณะภายนอกเรือนจำ รวมถึงมีผลต่อการพิจารณาในเรื่องอื่น ๆ เช่น การเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เป็นต้น ส่วนในเรื่องการได้รับพระราชทานอภัยโทษ หากคดีที่อายัดมีการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดโดยเร็ว บุคคลดังกล่าวก็จะกลายเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดที่จะได้รับสิทธิตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ นอกจากนี้ ผู้ต้องขังที่ถูกอายัดและยังไม่ถูกฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาล ยังมีประเด็นในการพิจารณากำหนดโทษของศาลว่าจะนับวันต้องโทษต่อจากคดีเดิมที่ตัดสินเสร็จเด็ดขาดแล้วหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ผู้ต้องขังต้องถูกจำคุกด้วย

๖. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง กรณีดำเนินคดีล่าช้าและไม่แจ้งข้อมูลการอายัดตัวให้ผู้ต้องขังทราบหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๖.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๘^๑ บัญญัติให้รัฐจัดให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔^๒ ได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาให้มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม อีกทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๔ วรรค ๓^๓ ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดี รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน

/และมาตรการ...

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

^๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๓๔ วรรคสาม ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

^๓ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๔ วรรค ๓. ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลา และได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดี และติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

(ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เรงรัดการสอบสวนคดีอาญา ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ บทที่ ๔ มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ ๔.๔ การสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมในคดีอื่น (ผู้ต้องหาอายุ๔)^๔ ได้กำหนดแนวทางการสอบสวนคดี โดยให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้แล้วเสร็จ โดยไม่ต้องรอให้พ้นโทษในคดีเดิมก่อน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว ประกอบกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นดังกล่าวแล้ว ตามข้อเสนอแนะ ที่ ๓/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕

/๖.๒ จากการ...

^๔ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

บทที่ ๔ มาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

๔.๔ การสอบสวนคดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ในคดีอื่น (ผู้ต้องหาอายุ๔)

ในกรณีที่ผู้ต้องหากระทำความผิดหลายคดีในท้องที่เดียวกัน หรือหลายท้องที่และผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ในคดีใดคดีหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวน ปฏิบัติดังนี้

๑.๑

๑.๑

๔.๔.๔ ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นให้แล้วเสร็จ โดยไม่ต้องรอให้พ้นโทษในคดีเดิมก่อน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว...

^๕ ข้อเสนอแนะ ที่ ๓/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีการดำเนินคดีล่าช้าอันเนื่องมาจากการอายัดตัว

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

กสม. เห็นควรมีข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ คณะรัฐมนตรีเพื่อมอบหมายกระทรวงยุติธรรมโดยคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและกรมราชทัณฑ์

๑.๑

๑.๑

๕.๑.๒ กรมราชทัณฑ์

๑) การแจ้งข้อมูลอายุตัว ให้กรมราชทัณฑ์แจ้งให้ผู้ต้องขังทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอายัดตัวในคดีอาญาอื่นในโอกาสแรกที่กระทำได้ โดยเห็นควรให้จัดทำเป็นคู่มือการแจ้งสิทธิของผู้ต้องขังเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดีและข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการดำเนินคดี รวมทั้งควรมีการจัดแนวปฏิบัติร่วมกันกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Guideline) เพื่อให้พนักงานสอบสวนและกรมราชทัณฑ์บูรณาการข้อมูลร่วมกัน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้ประสานความร่วมมือในการจัดทำแนวปฏิบัติดังกล่าวด้วย

๕.๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๕.๒.๑ ให้กำชับพนักงานสอบสวนตรวจสอบฐานข้อมูลสถานะของผู้ต้องหาก่อนที่จะขอออกหมายจับ และเร่งรัดดำเนินการสอบสวนในทันทีที่สามารถกระทำได้หากผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เป็นการอายัดหรือมีคดีอื่นในท้องที่เดียวกันและอยู่ในเขตอำนาจศาลเดียวกันกับที่ถูกคุมขังในคดีก่อน ทั้งนี้ หากพนักงานสอบสวนไม่รับดำเนินการให้ถือเป็นความผิดเฉพาะตัว ซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๖.๒ จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญา ฐานความผิดร่วมกันชิงทรัพย์ในเวลากลางคืน เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๕ ในท้องที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก

ต่อมา ผู้ร้องถูกจับกุมในคดีอาญาอื่นและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก และในระหว่างที่ผู้ร้องถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวางในคดีอื่นอยู่นั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือที่ ตช.๐๐๑๕.(บก.น.๔)๓/๒๖๕๗ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวางขออายัดและโอนตัวผู้ร้องไปคุมขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ จะได้แจ้งให้พนักงานอัยการเบิกตัวผู้ร้องมาฟ้องต่อศาล เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับคำขออายัดและโอนตัวผู้ร้องแล้ว จึงได้มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๗๒๒/๒๖๘๒ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ถึงผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก ตอรับการขออายัดและโอนตัวผู้ร้อง แต่ขอให้สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานีตำรวจภูธรเมืองนนทบุรี ซึ่งเป็นท้องที่ที่เรือนจำตั้งอยู่ด้วย เพื่อนำเอกสารดังกล่าวไปประกอบการขออนุญาตจากกรมราชทัณฑ์ในการย้ายผู้ต้องขัง แต่ภายหลังจากนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ก็มิได้ดำเนินการสอบสวนหรือดำเนินการตามผู้ถูกร้องที่ ๒ ร้องขอแต่อย่างใด

๖.๓ จนกระทั่ง เมื่อผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ เนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษ จึงถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและถูกส่งตัวไปดำเนินคดีที่สถานีตำรวจนครบาลหัวหมากในคดีที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อายัดตัวไว้ ปัจจุบันคดีดังกล่าวพนักงานสอบสวนคนใหม่ได้สรุปสำนวนส่งไปพนักงานอัยการซึ่งได้ฟ้องเป็นคดีต่อศาลแล้ว

๖.๔ นอกจากนี้ จากการตรวจสอบยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า ภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับหนังสือขออายัดตัวผู้ร้องจากผู้ถูกร้องที่ ๑ แล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้แจ้งเรื่องดังกล่าวให้ผู้ร้องทราบ เนื่องจากเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่จะไม่แจ้งการอายัดให้ผู้ต้องขังทราบ ตามหนังสือสั่งการของกรมราชทัณฑ์เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่อง แจ้งผู้ถูกควบคุมกรณีมีคดีอายัด

๖.๕ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือขออายัดตัวผู้ร้องไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ แต่ภายหลังจากการอายัด ผู้ถูกร้องที่ ๑ กลับไม่รีบสอบสวนดำเนินคดีเพื่อส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการโดยเร็ว จนกระทั่งผู้ร้องได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๕ จึงถูกจับกุมดำเนินคดีอีกครั้ง ซึ่งรวมเป็นระยะเวลากว่า ๔ ปี ๑๐ เดือน นับจากวันที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้อายัดตัวผู้ร้องไว้ แม้ระหว่างการสอบสวนจะปรากฏว่าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนคดีย้ายไปประจำ ณ ท้องที่อื่น แต่ก็ไม่อาจอ้างเป็นเหตุให้การอำนวยความสะดวกต้องสะดุดหยุดลง การกระทำดังกล่าวของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการดำเนินการสอบสวนที่ล่าช้าเกินสมควร ไม่อำนวยความสะดวกเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา ทำให้ผู้ร้องไม่ได้รับสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนอย่างรวดเร็ว เป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายและพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคี การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาของผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๖.๖ สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ กรณีไม่แจ้งให้ผู้ร้องทราบว่ามีคดีอาัยด เห็นว่า แม้การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่แจ้งให้ผู้ต้องขังทราบว่ามีคดีอาัยด จะเป็นการดำเนินการตามหนังสือสั่งการของกรมราชทัณฑ์ แต่เมื่อพิจารณาถึงปัญหาที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องในกรณีนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้ร้องไม่ได้รับแจ้งจากผู้ถูกร้องที่ ๒ ว่ามีคดีอาัยด ทำให้ผู้ร้องเข้าใจผิดคิดว่าตนไม่มีคดีอาัยดแล้ว จึงไม่ได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจากผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งหากผู้ร้องได้รับทราบว่าตนมีคดีอาัยด ย่อมต้องใช้สิทธิในการร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ให้ตนได้รับการสอบสวนในคดีที่ถูกอาัยดได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่นที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบ ว่า เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ผู้ร้องได้เคยขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับคดีอาัยด และเคยมีหนังสือถึงสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือเพื่อขอให้ถอนอาัยดด้วยแล้ว

๖.๗ ดังนั้น จึงเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่แจ้งข้อมูลการอาัยดให้ผู้ร้องทราบ ทำให้ผู้ร้องไม่ได้รับสิทธิในการสอบสวนอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม เป็นเหตุให้ผู้ร้องไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกตามสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายและพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเป็นการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการแจ้งข้อมูลการอาัยดตัวแก่ผู้ต้องขังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรายงานข้อเสนอแนะ ที่ ๓/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕ เพื่อให้กรมราชทัณฑ์แจ้งให้ผู้ต้องขังทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอาัยดตัวในคดีอาญาอื่นในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ด้วยแล้ว แต่ยังคงมีกรณีผู้ต้องขังไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอาัยดตัวในคดีอาญาอื่นของตนจนเป็นเหตุให้ไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกตามสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ และกรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาของผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๗. มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ถูกร้องที่ ๒ และกรมราชทัณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๗.๑ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ สอบสวนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยใช้รายงานผลการตรวจสอบนี้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการด้วย

๗.๒ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ (เรือนจำกลางบางขวาง) แจ้งให้ผู้ต้องขังทราบข้อมูลเกี่ยวกับการอาัยดตัวในโอกาสแรกที่กระทำได้ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถใช้สิทธิในการร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ให้ได้รับการสอบสวนในคดีที่ถูกอาัยดได้อย่างรวดเร็ว

๗.๓ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมราชทัณฑ์เร่งรัดการดำเนินการตามข้อเสนอแนะที่ ๓/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งได้เคยแจ้งข้อเสนอแนะดังกล่าวให้ทั้งสองหน่วยงานทราบแล้ว

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๘. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๖ จึงมีมติว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากกรณีดำเนินคดีอายัดผู้ร้องล่าช้าและไม่แจ้งข้อมูลการอายัดให้ผู้ร้องทราบ และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๗ ของรายงานนี้ ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรือนจำกลางบางขวาง และกรมราชทัณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

